

Kőszeg turizmusának története 1949-ig

Összeállította: Bokányiné Boda Gyöngyi

Söptei Imre, kőszegi levéltáros *Kőszeg turizmusának története* című könyve különleges vállalkozás, mivel úgy a helytörténeti kutatások, mint a turizmussal foglalkozó vizsgálatok kevésbé foglalkoznak egy-egy település ezen speciális történeti vonatkozásival. A szerző a helytörténeti kutatáson belül a város történetének mostohán kezelt, ugyanakkor meghatározó jelentőségű vonatkozására koncentrálna, Kőszeg turizmustörténeti dokumentumait tekinti át és rendszerezi. A turizmus, ami ma is egyik jellegadó gazdasági tevékenysége Kőszegnek, a város életében már a XIX. század végétől szerepet játszott. A könyvből megtudhatjuk, hogy az 1887-ben Tarcsafürdőn (ma: Bad Tatzmannsdorf, Ausztria) megalakult Magyarországi Kárpát Egyesület Vasvármegyei Osztálya, amely tevékenységét leginkább a Kőszegi-hegység és annak környékén fejtette ki, célul tűzte ki a kirándulások szervezését, a megye hegységeinek feltárását, a hegység turisták által látogathatóvá tételét, az utak, útjelzések kijelölését, esőbeállókat, kilátók építését. 1889-ben négy füzetben ismertető készült Kőszegről és környékéről, 1890-ben már turista tájékoztató tábla állt Kőszeg Fő terén.

A könyv 1889-től kezdődően két meghatározó időszakra szorítkozva tárgyalja Kőszeg turizmusának történetét. Az első időszak a civil szervezésű turizmus időszaka. A turizmus kialakulásának okát a szerző a város gazdasági helyzetére vezeti vissza, amely tulajdonképpen a későbbi évtizedekben is meghatározza a turizmushoz való hozzáállást. A város, melynek életében egykoron a kézműipar, a borkereskedelem játszott jelentős szerepet, a XIX. század végére nehéz helyzetbe került, a nagykereskedők elhagyták, megszűnt a kerületi tábla, a vasút elkerülte. 1889-ben a lovassági laktanya is elkerült Szombathelyre, melynek nyomán 80 üres lakás maradt a városban. Ekkor *kristályosodott ki a város vezetésében az idegenforgalom eszméje*. A város és környékének természeti adottságai, kirándulóhelyei mellett fejlett szolgáltatási, infrastrukturális háttérrel rendelkezett Kőszeg: szállodák, fogadók, vendéglátóhelyek, kávéházak működtek a városban. Turizmustörténeti érdekesség, hogy a város Fő terén álló Arany Strucc szálloda a XVI. századtól napjainkig hasonló funkciót lát el. Létrehozták az idegenforgalmat „élénkítő és óhajtó bizottság”-ot, amely hirdetéseket helyezett el, lakásbérleti és kirándulási lehetőségeket kínálva könyvet adott ki. A város lakóinak figyelmét külön felhívták a barátságos viselkedésre, az előzékeny kiszolgálásra, az utak karbantartására.

A kőszegiek már a hőskorban is felismerték, hogy igazán akkor válhatnak üdülővárossá, ha fürdőhelyet is ki-

nálnak a vendégeknek. Szerencsésnek mondható, hogy a Kőszegről elszármazott orvos, Dreiszker József fantáziát látott abban, hogy Kőszegen egy gyógyintézetet hozzon létre, amely a hidegvízre építve a Priessnitz és a Kneipp kúrára alapozott. 1894-ben kezdte meg működését a hidegvízgyógyintézet, mely 1945-ig meghatározó létesítménye volt a városnak.

1920, a Trianoni döntés Kőszeg turizmusára is hatással volt, hisz az erdős területek jelentős részét elvesztette a város, illetve a korábban szabadon látogatható területek jelentősen csökkentek. A város vezetése azonban fontosnak tartotta a turizmus fejlesztését, és immár az önkormányzati hivatal vette kézbe a turizmus ügyét. A cél a város üdülővárossá fejlesztése volt. 1932 fontos év volt a város életében, hisz az 1532-es török ostrom 400. évfordulóját ünnepelték, ezt az eseményt akarták kihasználni, hogy a figyelmet a városra irányítsák. Fényes ünnepeket, nyaralóhetet, országos konferenciákat szerveztek, a MÁV-al együttműködve filléres vonatokat indítottak Budapestről, ebben az évben közel húszezren fordultak meg a városban.

Söptei Imre az 1933 és 1944 közötti időszakot a kőszegi idegenforgalom aranykorának nevezi könyvében. 1933-ban egy memorandumot adtak ki, mely a mai értelemben egy turisztikai stratégia volt, meghatározták a város idegenforgalomra való felkészülési és propaganda feladatokat. Ebben az időszakban több új szálláshely létesült, üdülőtelepet alakítottak ki, műemléki épületeket újjítottak fel, és a mai marketinghez szokott szakemberek számára meglepően sokféle és ötletes propagandaeszközt vetettek be: ismertető kiadványokat jelentettek meg, saját levelezőlapot adtak közre, melyen különböző információkat lehetett kérni az információs irodától, a Magyar Rádió 40 perces műsort sugárzott Kőszegről, Budapesten a várost népszerűsítő fényreklámot helyeztek el, diasorozat készült a látnivalókról. 1931-től idegenforgalmi iroda működik a városban, 1935-ben az IBUSZ-nak is önálló irodája nyílik Kőszegen. Igazán a háború utáni helyzet, majd a határszél miatti elzártság vetett véget a turizmus fejlődésének egészen a hatvanas évekig.

A szerző összegző gondolataiban megállapítja, hogy Kőszeg város turizmusa erősen függött a település gazdasági helyzetétől, méghozzá oly módon, hogyha válság volt, ha nehézségekkel küzdött, akkor fordították a legnagyobb figyelmet és összeget a turizmus fejlesztésére. E történelmi időszakot áttekintve mindenképpen tanulság a helyi em-

berek akarata, kitartása és azok az egyedi, újszerű ötletek, amelyekkel a városra szerették volna, és tudták is a figyelmet irányítani.

A könyv rendkívül szép kivitelezésű egységes grafikai arculattal, érdekes és értékes a korhű képanyag, a térképek és a dokumentumok.

Feketén, fehéren a turizmusról

Szerző: Iván Gizella

Bizony sokan gondolkoztunk pár éve másként. Máshogy láttuk a világot és benne magunkat. Mikor még azt hittük, lesz bármilyen befolyásunk gyermekeink pályaválasztására, még az is megtörtént, hogy ilyen kinyilatkozásokat tettünk: bárhogya is változik a gazdaság, sodorja őket akárhová az élet, két területen biztosan jól megélnék majd. Az egyik a bankszakma, a másik az idegenforgalom. Micsoda naivságnak tűnik ez ma már így tizenöt évre visszatekintve - gondoljunk csak arra, világszerte mennyi bank és utazási iroda, vagy szállodavállalat ment csődbe. S érdekel ez ma valakit? Nem nagyon. Többnyire ugyanis nem hátra, hanem előre nézünk.

E könyv, a honi turizmusról szól. Azokról az évekről, amely alatt az idegenforgalom művelői felépítettek egy olyan gazdasági ágazatot, mely ma már a nemzeti össztermék tíz százalékát adja. E könyv azokról az emberekről szól, akik letették a névjegyüket a turizmus asztalára, politikai hovatartozásuktól függetlenül. Pedig a politika soha nem kerülte el a turizmust, azokban az időkben különösen nem, amikor az utazás csak kevesek kiváltsága volt. Ez a könyv a szakemberekről szól, azokról is, akikről ezúttal nem készült portré, mert a turizmus nem egyszemélyes játszma. És szól a könyv magáról az ágazatról, mely tizenöt év alatt hol az egekben járt, hol a pokolban főtt saját levében...

A könyv megírásakor elhatározott szándékom volt, hogy nem írok panaszkönyvet, pedig erre az első percekben minden esély megvolt. A szakma jeleseinek ugyanis nem is titkolt szándéka, hogy rendre felhívják a hibákra, a tennivalókra, a folyamatos pénztelenségre a politikai irányítók figyelmét. Milyen könnyű dolgom is lett volna! Csak néhány szépbeszédű elsírja bánatát, majd pedig papírra vetem és azt elegáns kötésben a politikusok asztalára teszem. Ám mit érnék el vele? Úgy tizenöt éve ugyanis, mióta némi rálátásom van a honi turizmusra, tudom, alig-alig változott az állam hozzáállása az ágazathoz: fejőstehénnek tekintették. Mert feketén-fehéren bebizonyosodott, a turizmus jó üzlet. Már száz évvel ezelőtt is így írtak egy turizmusról szóló könyvben: a turizmus üzlet. S az üzletre áldozni kell.

No ezt szokták időnként elfelejteni. A turizmust ugyan rendre kikiáltják húzóágazatnak, viszont azonnal meg is állapítják: ha ez egy húzóágazat, akkor húzzon. És a háromszázezer ember, aki ebből a szakmából él, húzta is a szekeret rendesen. Csakhogy az időnként kátyúba került, időnként még egy-egy kereke is kitört, sőt az is előfordult

már, hogy a kocsis bóbiskolt el a bakon. Hol a gyepelő szakadt, hol a ló éhezett meg, szóval egy a lényeg: a turizmus szekerét eleddig húzták elegen, de kevesen mondhatják el magukról, hogy tolták is. Isten bocsássa meg nekik. Pedig a hozzáállással nincs baj. Mindenkin – akikkel legalábbis én kapcsolatot tartok – egyfajta elhivatottság uralkodik: többen szeretnék megváltani az ágazatot, mint azt egy laikus el tudná képzelni. Ez a helyzet teszi egyébként izgalmassá a turizmust, s különlegessé a benne dolgozó embereket.

Meg kell valljam őszintén, a könyv szereplőinek válogatásakor rendkívül szigorú voltam - magamhoz. Tettem ezt azért is, mert el kellett döntenem, kik is szerepeljenek a könyvben. Az első gondolatom volt, legyenek azok, akiket a szakma Pro Turismo díjjal jutalmazott. De hát ők több mint százan vannak ma már. S magam is jól tudom, vannak olyanok, akik soha nem kaptak semmilyen díjat, holott nagyon is érdemesek lennének rá. Így ez a válogatási lehetőség kiesett. Megpróbáltam ezután a saját ismereteimre – 26 év napilapos gyakorlat, s ebből 13 évig a turizmussal is foglalkoztam – hagyatkozni. Így kiválasztottam pár embert az idegenforgalom szerteágazó területeiről, s csodák csodája a végén kiderült, csaknem mindenki Pro Turismo díjas közülük.

Amikor összeállítottam egy listát - ők azok akiket én a legtöbbre tartok - s néhány embernek - akiket ugyancsak nagyra tartok - elküldtem, mondják el mit szólnak hozzá.

A teszt jól sikerült, kíváncsiságom kielégített. A névsor nem kis indulatokat keltett. Ki-ki vérmérsékletétől függően reagált, még olyan is volt, aki egyszerűen kihúzott egy neki nem tetsző nevet. Végül azért az önkéntes listaállítókkal közöltem, a névsor kialakítása az én privilégiumom, sőt az én szubjektív döntésem alapján történik, tulajdonképpen mindenki elégedetten hátradőlt, egy felelősséggel kevesebb.

A tesztelés azért arra jó volt, hogy egyértelművé vált: a turizmus jelesei is gyarló emberek, akikben ott motoszkál a szakmai irigység, a féltékenység kis ördöge. S ez így van jól. Mert attól, hogy én igencsak nagyra tartom a könyvben szereplő urakat és hölgyeket, attól még nem emelem őket piederasztalra. Csak egy kicsit magasabbra, mint akiket nem ismerek ennyire jól. S mivel bevalloztam, hogy ez a könyv feketén-fehéren, de mégiscsak szubjektív alapon beszél a turizmusról, azt is bevalloztam, nem is akarom másként.